

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd
(Baku, Ázerbájdžán)
Institut vzdělávání Ázerbájdžánské republiky (Baku, Ázerbájdžán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné správě“
(Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „ Vědecká perspektiva “

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLII mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2024

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of Sciences
(Baku, Azerbaijan)
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public
Administration" (Kyiv, Ukraine)
Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine" (Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

42- th volume of the international collective monograph

Czech Republic
2024

<https://doi.org/10.52058/42-2024>

UDC 001.32: 1/3] (477) (02)

C91

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 114/2024 ze dne 8. duben 2024)

Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávači Google Scholar

Recenzenti:

- Karel Nedbálek** - doktor práv, profesor v oboru právo (Zlín, Česká republika)
Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republiky)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Humeir Huseyn Akhmedov - doctor of pedagogical sciences, professor (Baku, Azerbaijan);
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplíce, Česká republika)
Vladimír Bačišín - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Dina Dashevská - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: XLII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. str. 364

Svazek XLII mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy; provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah a pravopis materiálů.

© Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024
© Publishing Group „Vědecká perspektiva“, 2024
© autoři článků, 2024

OBSAH

PŘEDMLUVA.....9

ODDÍL 1. VEŘEJNÁ SPRÁVA.....10

§1.1 ПАРЛАМЕНТСЬКА АСАМБЛЕЯ НАТО: УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ЧЛЕНСТВА В АЛЬЯНСІ (Романенко Є.О., Збройні Сили України, Гурковський В.І., Збройні Сили України).....10

§1.2 НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ЄВРО-ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: ЦІННІСНО-ЕТИЧНИЙ ВИМІР (Васиньова Н.С., Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»).....19

ODDÍL 2. PEDAGOGIKA, VÝCHOVA, FILOZOFIE, FILOLOGIE.....30

§2.1 POSTMODERN TRANSFORMATIONS OF WILLIAM GOLDING'S "LORD OF THE FLIES" (Cherevchenko O., Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Yalovenko O., Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University).....30

§2.2 FROM THE CRISIS OF HUMAN CONSCIOUSNESS MANIPULATION TO A NEW QUALITY OF FUNDAMENTALITY OF SCIENCE AND EDUCATION (Kravtsov Yu., Dniprovsk State Technical University, Bogomaz K., Dniprovsk State Technical University, Sorokina L., Dniprovsk State Technical University).....46

§2.3 CULTURAL-HISTORICAL MEMORY AS A SPIRITUAL GUIDELINE FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL AND HUMANITARIAN KNOWLEDGE IN THE CONDITIONS OF INCREASING INSTABILITY AND MANIPULATION (Leonidov D., Dniprovsky state Technical University, Kravtsov Yu., Dniprovsky state Technical University).....62

§2.4 PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF FORMATION OF GEOGRAPHICAL CONCEPTS IN THE SCHOOL GEOGRAPHY COURSE (Nepsha O., Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University).....72

§2.5 THE USE OF OUTDOOR GAMES IN PHYSICAL EDUCATION OF SENIOR PUPILS AS AN EFFECTIVE MEANS OF DEVELOPING THE EMOTIONAL AND VOLITIONAL SPHERE OF PERSONALITY (Protsenko A., Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University, Kotova O., Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University, Tsybulska V., Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University, Oliinyk I., Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University, Sukhanova H., Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University, Kyriienko O., Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University, Nepsha O., Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University).....82

§2.6 LITERARY ONOMASTICS AND INTERPRETATION OF THE TEXT (BASED ON THE MATERIAL OF THE POETRY BY G. G. BYRON) (Shotova-Nikolenko H.V., Odesa State Environmental University).....93

§2.7 MENTAL BALANCE AS AN IMPORTANT COMPONENT OF A PERSONALITY FORMATION OF A PRESCHOOL AGE CHILD: PHILOSOPHICAL, PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS (Shulyhina R.A., Dragomanov Ukrainian State University, Kovalova A.P., Dragomanov Ukrainian State University).....111

§2.8 АРП-ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ВПЛИВ НА ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД НАСИЛЬСТВА (Гринців М.В., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка).....131

§2.9 ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ВИКОНАВ-СЬКИХ ТРАДИЦІЙ І ФОЛЬКЛОРНИХ ПРОЦЕСІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ (Круль П.Ф., Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника).....141

§2.10 СВОЄРІДНІСТЬ РОЗКРИТТЯ ЖІНОЧОГО ОБРАЗУ В ЗБІРЦІ М.ДОЧИНЦЯ «РУКИ І ДУША» (Мірошніченко Л.В., Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ).....156

ODDÍL 3. TECHNICKÉ VĚDY.....167

§3.1 *ВИКОРИСТАННЯ ЗАХИСНИХ ПОКРИТТІВ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ ВИРОБІВ ЕЛЕКТРОННОЇ ТЕХНІКИ (Часник Д.В., Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, Франков О.С., Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України).....167*

ODDÍL 4. LÉKAŘSKÉ VĚDY.....179

§4.1 *OBSTETRICAL AND PERINATAL CONSEQUENCES OF CHILDBIRTH IN WOMEN AT 41-42 WEEKS OF GESTATION (Siusiuka V., Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University, Bohuslavskа N., Municipal non-profit enterprise "Regional Perinatal Center" of the Zaporizhzhia Regional Council, Kyryliuk O., Municipal non-profit enterprise "Regional Perinatal Center" of the Zaporizhzhia Regional Council, Shevchenko A., Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University, Babinchuk O., Municipal non-profit enterprise "Regional Perinatal Center" of the Zaporizhzhia Regional Council).....179*

§4.2 *ЗАСТОСУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН І ФІТОПРЕПАРАТІВ ПРИ ТЕРАПІЇ ДИСФУНКЦІЙ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ (Кухнюк О.В., Черкаська медична академія, Глущенко А.В., Черкаська медична академія, Канак Л.А., Черкаська медична академія, Ромащенко В.В., Черкаська медична академія).....187*

§4.3 *ІНСОМНІЯ, ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД І МЕТАБОЛІЧНИЙ СИНДРОМ (Сергієнко О.О., Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Сегін В.Б., Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Гоцко М.Є., Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Сергієнко В.О., Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького).....203*

ODDÍL 5. HISTORICKÉ VĚDY.....221

§5.1 КИЇВСЬКА МІСЬКА СПЕЦИФІКА ПЕРЕБІГУ ВИБОРІВ 1990 Р. У СВІТЛІ ІНФОРМАЦІЇ КИЇВСЬКОГО МІСЬККОМУ КПУ ВІД 22 БЕРЕЗНЯ 1990 Р. «ПРО ПІДСУМКИ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УРСР ТА В МІСЦЕВІ РАДИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ М. КИЄВА» (Сорокін А.А., Національний університет біоресурсів і природокористування України).....221

ODDÍL 6. ZEMĚPIS.....237

§6.1 ВОДНО-БОЛОТНІ УГІДДЯ КАСКАДУ КІЧКАРІВСЬКИХ СТАВКІВ ЯК МОЖЛИВА ТЕРИТОРІЯ СМАРАГДОВОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ (Нетробчук І.М., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Карпюк З.К., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Чижевська Л.Т., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Полянський С.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Мельник О.В., Волинський обласний учбовий центр підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів АПК, Ковальчук С.І., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Качаровський Р.Є., Волинський національний університет імені Лесі Українки).....237

ODDÍL 7. KYBERNETICKÁ BEZPEČNOST, POČÍTAČOVÉ A SOFTWAREVÉ INŽENÝRSTVÍ.....259

§7.1 РОЛЬ ТА МІСЦЕ СТРАТЕГІЇ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ (Ящук В.І., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності).....259

ODDÍL 8. KULTURA A UMĚNÍ.....286

§8.1 ДИЗАЙН ЯК ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ: АНАЛІЗ ТОТОЖНОСТІ ТЕРМІНІВ «ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН» ТА «ДИЗАЙН ВІЗУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ» (Вітчинкіна К.О., Уханський технологічний університет).....286

§8.2 СКРИПКОВА МУЗИКА У «ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ КОНЦЕРТАХ»
МІСТ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ
СТОЛІТТЯ (Волощук Ю.І., Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника).....299

§8.3 ОЦІНКА РИЗИКІВ ТА БАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ
МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ
(Романенкова Ю.В., Київський столичний університет імені
Бориса Грінченка, Таранник А.О., Київський столичний
університет імені Бориса Грінченка, Василенко В.М.,
Національний авіаційний університет).....311

ODDÍL 9. ŘÍZENÍ.....323

§9.1 ENHANCEMENT OF MARKET ENTITY MANAGEMENT:
HEALTHY APPROACH USING EU EXPERIENCE (Letunovska N.Ye.,
Sumy State University, Demikhov O.I., Sumy State University,
Kryvych Ya.M., Sumy State University, Khomenko L.M., Sumy
State University, Shevchenko Ya.Yu., Sumy State University).....323

ODDÍL 10. SPRÁVNÍ PRÁVO.....333

§10.1 ВИКЛИКИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЯК
ПЕРЕПОНИ НА ШЛЯХУ ВПРОВАДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВ-
НОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ (Зубко А.О., Науково-дослідний
інститут публічного права).....333

ODDÍL 11. AGRONOMIE.....348

§11.1 GROWING SORGHUM AS A TOOL FOR REGIONAL
ECONOMIC DEVELOPMENT (Stoliar S., Polissia National University,
Trembitska O., Polissia National University, Zhuravel S., Polissia
National University, Klymenko T., Polissia National University).....348

§8.3 ОЦІНКА РИЗИКІВ ТА БАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ (Романенкова Ю.В., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Таранник А.О., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Василенко В.М., Національний авіаційний університет)

Вступ. З кінця лютого 2022 р. українська освіта опинилася у тому становищі, коли потрібно або робити радикальні кроки, або забути про існування. Ще у 2019 р., коли світ поглинув шок, пов'язаний із пандемією, сфера освіти опинилася в дуже скрутному стані – довелося швидко та радикально перебудовуватися, підлаштовуватися під реалії, щоб не втратити ціле покоління, а зараз уже можемо сказати – кілька поколінь, бо паростки, які дала ситуація тих днів, дадуть про себе знати через роки. Проблему неможливості реалізації освітнього процесу через пандемію вирішили за допомогою введення дистанційної форми освіти, он-лайн заняття унеможливили припинення навчання взагалі. Складність пристосування до умов без безпосереднього очного спілкування по-різному сприймалася на рівні середньої та вищої освіти, на рівні науково-педагогічного складу та здобувачів освіти. Але з часом до цього студенти почали звикати, і процес звикання створив значно більшу загрозу – адаптація до умов призвела до атрофування багатьох необхідних для навчання здібностей, і головне – притуплення відчуття відповідальності за якість, оскільки є багато пом'якшуючих обставин. Пандемія поклала початок кризовому стану в освіті, бо суто технічні проблеми спровокували серйозний ланцюг інших негараздів, який стрімко посилювався. А з початком повномасштабної агресії ситуація швидко погіршується. Був період, коли можна було ставити питання не просто про стрімке зниження рівня освіти, але про ризик втрати її перспектив взагалі.

Неможливість занять у навчальних аудиторіях, технічні проблеми, як то низька якість, слабкі потужності або взагалі відсутність технічних можливостей для он-лайн освіти, нестача розробленого з урахуванням вимог дистанційного формату навчального процесу навчально-методичного забезпечення, брак кадрового забезпечення – все це і чимало інших аспектів стало результатом того, що спіткало сферу освіти в умовах війни, а почалося ще з пандемією. І комплекс цих проблем, які доповнюються ще кількома дуже серйозними, ледь не руйнівними, факторами, проковує необхідність термінового впливу на ситуацію. Загальна картина цілком співпадає з тим, що відбувається і у галузі безпосередньо дизайн-освіти в Україні. Впродовж кількох років дизайн був серед фаворитів вітчизняного освітнього поля, але реалії воєнних років спровокували переоцінку, система цінностей сучасної молоді потерпає від вимушених змін.

Виклад основного матеріалу. На відміну від мистецької освіти загалом, варто враховувати, що дизайн-освіта є досить молодою галуззю освітнього поля, можна сказати, що вона дуже стрімко змінюється, реагуючи на динамічні трансформації у галузі дизайну. Якщо підготовку власне дизайнерів можна вважати за логічне продовження художньо-промислової освіти [9, с. 73-74], то цей процес триває біля століття, з 20-х рр. ХХ ст. Але насправді випуски справжніх фахівців суто дизайнерського напрямку можна відстежувати набагато пізніше, лише останні пару десятків років. А ось центрами дизайн-освіти майже одразу стали Київ, Львів, Харків, до яких доєдналися Вижниця, Івано-Франківськ, Луцьк, Одеса, Черкаси, тощо. З урахуванням того, що станом на початок 2022 р. спеціальність 022 «Дизайн» була серед найпопулярніших, мало який ЗВО не ризикнув скористатися затребуваністю цієї сфери для популяризації своєї структури та використати як шанс на закріплення в освітньому просторі. ЗВО, де здійснюється

підготовка, наприклад, за спеціальностями 023 («Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація») та 022 («Дизайн», постійно стикаються з проблемою нерівномірного попиту на них, абітурієнти стрімко втрачають інтерес до мистецької освіти, тоді як дизайн ще продовжує бути популярним. У цьому, на жаль, неабияке значення відіграє прагматизм молоді, яка зацікавлена передусім у тому, щоб можна було легко та вигідно продати продукт своєї креативності, творчої діяльності, тому мистецтво «чистої води», мистецтво заради мистецтва давно не є привабливим, воно сприймається виключно як хобі, але не як справа життя.

Інакше справи складаються з дизайном. Дизайн інтер'єру (просторовий дизайн), дизайн середовища, ландшафтний дизайн, графічний дизайн, дизайн меблів, дизайн аксесуарів, зростаюча популярність ІТ-дизайну, гейм-дизайну, дизайн костюму та аксесуарів, дизайн ювелірних виробів, UX/UI-дизайн і багато ще варіантів сучасних освітніх програм щорічно з'являються у ЗВО та намагаються і надалі популяризувати спеціальність. Але з початком повномасштабної агресії система домінант різко змінюється. Останній час, із 2019 р., коли система он-лайн навчання змусила перебудовувати, адаптувати до нової реальності освітній процес, система домінант уже підлягали трансформації, і, на жаль, не на краще. А після кінця лютого 2022 р. питання катастрофічно загострюється. Після початку війни та ієрархія цінностей, яка існувала до 2019, і тим більше, до 2022 р., різко змінилася. Спеціальності, які мають на меті підготовку фахівців, чия сфера діяльності спрямована на першочергові потреби воюючої держави, посіли основне місце. Значущості набувають ті спеціальності, які можуть дати країні фахівців, що необхідні для відновлення держави. Тому дизайн трохи посунувся у списку затребуваних сфер діяльності. І сумніви щодо його виживання вже є реальною загрозою.

Серед основних проблем, які потребують вирішення, ще до початку війни фахівці зазначають нестачу матеріально-технічної бази ЗВО, яка б забезпечувала нормальні умови для якісного навчального процесу (застаріле обладнання, відсутність сучасного програмного забезпечення, дефіцит аудиторного фонду при очному навчанні та неготовність у технічному аспекті до якісного он-лайн викладання), невідповідність методів навчання вітчизняних ЗВО та зарубіжних, що призводить до проблем із працевлаштуванням [6, с.177], низку інших.

Але заради справедливості відмітимо, що все ж крім невідповідності умов та складностей із матеріально-технічним забезпеченням, існує ціла низка морально-етичних, виховних проблем. З початком воєнних дій дуже багато молоді залишило країну – намагаючись врятуватися від війни, молода генерація часто пробує свої сили в інших державах, і далеко не завжди знаходить там роботу за фахом. Тобто ми маємо справу з відтоком молоді, перспективної частки соціуму, а дизайн, з урахуванням його стрімкої динаміки змін та швидкого застарівання та втрати актуальності, робить ставки передусім на молодь. Старше покоління, віковий ценз якого від сорока років, значно складніше підлаштовується під запити сучасної дизайн-освіти, і саме це доволі давно стало серйозною проблемою – ЗВО, де НПП має вік від 60 і більше, рідко коли можуть запропонувати якісну підготовку дизайнерів. Звісно, досвід має величезне значення, стара школа, академічна виучка, традиції мистецької профільної базової освіти є підвалинами, без яких неможливо підготувати творчу особистість, фахівця. Тому уточнимо одразу, що в даному разі йдеться про забезпечення викладання профільних, практично-орієнтованих дисциплін, пов'язаних із знанням актуального на сьогодні програмного забезпечення, тенденцій світового дизайну, запитів ринку, сучасних трендів. А це все притамане більшою мірою молодому та

середньому поколінню, численні представники якого, на жаль, сьогодні залишають країну, і повертаються далеко не всі. А ті, хто працює в Україні, навіть залишаючись у галузі дизайну, не мають стимулів передавати свої знання та навички студентству – адже заробітні платня викладача ЗВО на сьогодні не спонукає молодь віддавати сили педагогічній діяльності. Обираючи дизайн, студент розраховує на гідну оплату своєї праці в майбутньому, а ця перспектива не має нічого спільного викладацькою діяльністю, принаймні, в державній царині. Тим більше, що навчання на контрактній ормі (а це переважно так) коштує доволі дорого, і молодь думає передусім про те, чи варто витратити кошти для того, щоб потім не мати можливості нормально забезпечувати себе. На сьогодні приватні студії, вебінари, навіть приватні он-лайн освітні ресурси часто дають більше, ніж державна установа сери освіти, бо вони краще оснащені та позбавлені формалізації в побудові навчального процесу, наближаючи його до зарубіжних моделей. Тобто кадрове питання загострюється максимально.

Наступна проблема, яка, на сьогодні стає критичною, впливає з попереднього аспекту. Це сприйняття майбутнім дизайнером себе в соціумі, розуміння ролі та значення його місії, самоідентифікація як творчої особистості, самопозиціонування. Дизайн як самостійна спеціальність є доволі молодим, а це тягне за собою неоднорідність, спірність розуміння його концептуальних засад. На сьогодні дуальність розуміння базових засад дизайну призводить до розщеплення свідомості молодого фахівця та хибності його самопозиціонування. Студентоцентричні засади сучасної освіти вимагають максимального врахування думки студента про те, що саме йому необхідно знати та вміти передусім, він формується або як виконавець технічної галузі, або як творець. Звичайно, з самого початку формування переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищих

освіти, цей перелік періодично підлягав змінам. І дизайн опинився класифікованим у галузі знань «культура і мистецтво». А це тягне за собою передусім наявність базової мистецької підготовки. А з таким позиціонуванням не згодні навіть деякі самі дизайнери. Звідси і незгода з наповненням освітніх програм, навчальних планів, передусім – з наявністю в них освітніх компонентів мистецького блоку. Сучасний дизайнер часто-густо асоціює себе більшою мірою з програмістом, але не з митцем. При цьому, це не залежить від того, йдеться про дизайнера ювелірних виробів чи дизайнера інтер'єру, фахівця з UX/UI дизайну чи ландшафтного дизайнера. Усе частіше можна почути від студента, що йому необхідні знання суто вузько професійного спрямування, знання інструментів, програмного забезпечення, але він не хоче витратити час на філософію, історію мистецтв чи живопис. Цей нездоровий прагматизм, який нагадує концепцію лікаря з твору Дж. Свіфта, тягне за собою різке зниження загальної ерудиції, інтелектуальної планки майбутнього фахівця, звуження його світогляду, що з часом може призвести до перетворення творчої особистості на виконавця технічного завдання. Якісний продукт у такого фахівця неможливий. Прагматизм, монетизація всіх процесів, стрімке зниження рівня духовності, нівелювання творчого початку, на жаль, характеризують усе більшу частку молодих фахівців. І вони часто відмовляються позиціонувати себе як творчі особистості, вони – програмісти, технічні виконавці, конструктори (в широкому сенсі), які, знаючи достатню кількість програм, володіючи суто технічно інструментарієм, вважають себе вправі братися за виконання дизайн-проекту. При цьому нерідко не володіючи ані азами композиції, ані вмюючи будувати, не знаючи конструкцію, не вправляючись із кольором, бо не штудіювали колористику, не маючи підготовки в галузі академічного рисунку перспективи живопису. Хибне позиціонування себе в галузі та

розташування самого дизайну в професійній «табелі про ранги» призводить до руйнації якості та загальних установок в освітньому полі загалом.

Останнім часом з'явилася ще одна причина, через яку стає все менше можливою якісна освіта, коли ЗВО доводиться уже навіть не запрошувати, а зтягувати ледь не силоміць абітурієнтів на творчі спеціальності. Це поява т.зв. альтернативи – курсів, воркшопів, он-лайн майстер-класів тощо, які спрямовані на те, щоб підготувати фахівця за рекордно стислий термін, за принципом «як стати дизайнером за 3 дні», «як стати мистецтвознавцем за тиждень», «історія мистецтв за годину», «як стати графічним дизайнером з нуля» тощо. Здавалось би, ці гіперсучасні розробки мають стати в нагоді, і молодь їх дуже активно використовує. Не замислюючись найчастіше над тим, що ведуть такі курси часто-густо люди, які самі здобули навички в галузі аналогічним чином, без належного досвіду, без базової освіти, без комплексного розуміння поставленого завдання та грамотності в обранні методів його вирішення. І, на жаль особливо актуальними ці ресурси стали саме під час війни – адже багато бажаючих отримати навички швидко, дистанційно, безболісно для затрати часу та енергії. Відповідальності за якість у даному випадку чекати складно. Здавалося б, ці ресурси мають бути допомогою фахівцю, а насправді йдеться про підміну понять – замість ґрунтового, комплексного знання, заснованого на синтезі теорії, практики та досвіду, отримується швидко визріваючий, але нестиглий продукт, який не виховує, а розбещує, не допомагає, а шкодить. Адже на ще не сформовану свідомість юного споживача цього продукту впливає головна ідея – можна навчатися за пару місяців основним азам, не витрачаючи час на інше, і заробляти гроші на тих операціях, які навчився робити. Навіть на генерування ідей витрачати енергію не доводиться – адже значно легше дати завдання штучному інтелекту. Думка про те, що можна легко та швидко отримати в руки освіту, знання дійсно розбещує. І уже втрачається межа між

отриманням знань, освіти та прагматичним отриманням диплому як ознакою наявності цієї освіти. Дизайн як популярна, затребувана спеціальність передбачає не так багато бюджетних місць у ЗВО, більшою мірою це контрактна форма навчання. А це тягне за собою ще одну проблему, що лежить у морально-етичній площині. Студент, сплачуючи за навчання, здавалось би, має бажати отримати максимальну кількість знань, навичок, досвіду, що б виправдовувало його затрати. Але насправді нерідко трапляється навпаки – витрачені кошти сприймаються як запорука успіху, і докладання зусиль для забезпечення якісного результату навчання не завжди бачиться обов'язковим як додаток до сплаченої вартості навчання. Тобто знов спостерігається редукціонізм підходу отримання відповідної кваліфікації.

Молодь перестає думати, фантазувати, креативно мислити, наявність легко доступних інструментів, монетизація будь-якого продукту як кінцева мета спричиняють не лише духовне виснаження, спустошення, аде і спотворену систему цінностей. Інструмент стає самоціллю, швидкість отримання поверхових навичок породжує думку про те, що комплексна, ґрунтовна профільна освіта не потрібна, що спричиняє катастрофічне падіння цікавості до магістерських освітніх програм. Під час війни велика кількість студентів поїхати за межі країни – при можливості і навчатися вони продовжують там. Можливість порівняти, синтезувати, збагатитися є великим надбанням, хоча в даному випадку причини були жахливими. Але, на жаль, далеко не всі збираються повертатися назад. Певний відсоток продовжує навчатися дистанційно і в Україні.

Висновки. Величезна перемога, якщо молодь, що отримає зарубіжний досвід, повертається відновлювати країну, інтегруючи свої знання та досвід у вітчизняний культурний ґрунт. Але, на жаль, так відбувається не завжди. І дизайн – це сфера, в якій часто молода генерація знаходить себе поза Батьківщиною. Горе та біль країни для багатьох відкрили вікно можливостей.

Звідси все менше студентів вступають на магістерські програми в Україні, все частіше доводиться вводити експериментальні освітні продукти, щоб пригорнути увагу молоді і завадити відтоку. Мистецька освіта в Україні на сьогодні – це, на превеликий жаль, часто не самодостатня сфера отримання знань та навичок, вона нерідко стає лише способом отримати диплом про вищу освіту і далі реалізувати себе абсолютно в інших сферах. Заклади вищої освіти стоять перед дуже складним вибором. З одного боку, треба чути запити молоді, осучаснювати методику підготовки фахівців, йти в ногу з зарубіжним освітнім продуктом, відчувати новинки освітнього процесу та намагатися екстраполювати їх у власне освітнє поле, адаптуючи під свої реалії. Але, з іншого боку, є й небезпека того, що цілковите підпорядкування запитам студентства без намагань переконати та впевнити, призведе до руйнації системи мистецької освіти та перетворення її на процес, для якого головна цінність – можливість суцільної монетизації арт-продукту. Система цінностей стрімко трансформується, і цей процес стає жакливо безповоротним.

Слабка перепона, але, мабуть, чи не єдина на сьогодні – урізноманітнення освітніх програм, нові ідеї, концептуально свіжі освітні продукти, які б могли зацікавити вибагливу молодь, утримати її. Утримати в межах мистецької сфери, утримати на теренах власної держави, утримати в рамках ОСВІТИ, а не легкого отримання документів про неї шляхом вкладання коштів і *недокладання* зусиль. Звісно, деякі проблеми мистецької, дизайн-освіти вирішити зараз дуже складно. Передусім це проблема забезпечення гідної сучасної матеріально-технічної бази закладів. Адже під час війни фінанси спрямовуються на зовсім інше, злочинно витратити гроші на те, від чого не залежить напряду боездатність країни. Тому освітній процес, у тому числі й нові програми, переважно тримаються на «голому ентузіазмі». І це, на жаль, дуже відчутно. Якщо майбутні митці, які

навчаються, до прикладу, на спеціальності 023, не мають можливості бути забезпеченими фарбами, пензлями, папером, не мають коштів на сплату натури, не можуть виїжджати на пленери (які і так майже неможливі через небезпеку мобільності), то дизайнери відчувають цей брак фінансування ще глибше – адже програмне забезпечення, комп'ютери, якими користуються студенти у стінах навчальних закладів, коштують набагато дорожче, і придбати необхідне на сьогодні мало який заклад може собі дозволити. Виникає, так би мовити, подвійний когнітивний дисонанс: з одного боку, студент не може примиритися з тим, що сплачує кошти за те, що навчатиметься за застарілими комп'ютерами або користуватиметься власним гаджетом, з іншого боку заклад не здатен витратити кошти навіть у разі їх наявності на те, що напряму не пов'язано з потребами армії, які станом на сьогодні на першому місці для країни.

Але, на жаль, процес катастрофічно прогресує. І воєнний стан, що унеможлиблює повноцінне фінансування досить дорогих дизайнерських освітніх програм, гідне забезпечення кадрового потенціалу ЗВО, лише провокує його пришвидшення. Зміна системи цінностей, спровокована війною у державі, накладає певну відповідальність на тих, хто перебуває в Україні, і не лише на передовій, а й на творчому, на освітньому фронті. І багато в чому духовне, культурне майбутнє країни залежить від того, наскільки вдало ці fronti будуть утримані.

Список використаних джерел:

1. Авер'янова Н., Гук Л. Дизайнерська освіта в Україні: проблеми професійної підготовки. *Молодий вчений*. 2021. Вип. 2 (90). С. 167-170. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-2-90-32>

2. Антонович Є. Дослідження синтезу дизайну і технологій у системі неперервної дизайн-освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство*. 2011. Вип. 2. С. 205-213.

3. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт. Авт.: Ніколаєв Є., Рій Г., Шемелинець І. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с.

4. Даниленко В. Дизайнерська освіта України: перехід у нову якість. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2017. Вип. 3. С. 4-10.

5. Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи. *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції*. 11-12 квітня 2018 року. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2018. 309 с.

6. Дяченко А. Недоліки української Проблематика та перспективи вітчизняної дизайн-освіти та шляхи її вдосконалення. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*, 2020. Вип. 32. С.176-180. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-4\(199\)-86-90](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-4(199)-86-90)

7. Кузнецова В., Шеверницька Н. Сучасні тенденції мистецької освіти. *Вісник ХДАДМ*. 2017. Вип. 3. С. 15-19.

8. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Наук.-метод. зб. За заг.ред. Шкарлета С. Київ-Чернівці: «Букрек». 2022. 140 с.

9. Прусак В. Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Вісник Львівської Національної Академії Мистецтв*. 2017. Вип. 31. С.71-82.

10. Татіївський П. Особливості становлення та перспективи розвитку дизайну в Україні: Дис... канд. техн. наук: 05.01.03. НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Рильського. Київ, 2002. 190 с.

11. Тригуб О. Актуальні проблеми фахової підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти України: теоретичні та прикладні аспекти. *Молодь і ринок*, 2020. Вип. 1(180). С. 159-165. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.196216>

12. Фурса О. Дизайн-освіта в Україні: менеджмент і структура. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. 2020. Вип. 16. С. 5-20. <https://doi.org/10.37041/2410-4434-2020-16-1>

13. Що не так з освітою в дизайні? Розповідають студенти. URL: https://lb.ua/culture/2018/08/28/406118_shcho_z_osvityou_dizayni.html

14. Як українська дизайн-освіта адаптується в Європі під час війни. *Магазин*. 10.09.2022. URL: https://his.ua/ua/article/yak-ukrainska-dizayn-osvita-adaptuetsya-v-evropi-pid-chas-viyni_2022-08-10